

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „ponovnih“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru in pri oznanilih vsak pot 30 kr. za kolek.

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

Naročnina in dopisi naj se blago voljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga, koder se nahaja tudi upravnništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Vzhodno upraščanje.

La vera coscienza politica è un senso totalmente perduto in chi non sa che trafficare e dividere le anime. La coscienza politica è una bestemmia per chi si sforza cacciare indietro il tempo od infilzare i principj colle bajonette. Romagnosi, Giur. teor. p. I. L. VI. V. III.

(Konec.)

Nič manje se ne motijo nemškutarske stranke listi, ki svoje nade stavijo na peterburske uljudnosti in na članke ne preveč avstrijsko ljubečega Katkovskega, in ki iz tega sklepajo, da je Ruska sebi uže prirojeno politiko kar na vrat na nos spreobrnila, da se je vsakemu vplivu na vzhodnem odpovedala, da je tako strahanski panslavizem viden in pokopan: iz kratka, da je vzhodno upraščanje uže popolnem v zmislu te nemškutarske stranke rešeno.

Ako bi teh ljudi tako strast do Slavjanov ne oslepela, kakor l. 1859. do Lahov in leta 1866. do Prusov, da so Avstrijsko očuvali do vojne, katere žalostne posledice je ves drugi svet prerokoval, — ako bi ti ljudje iz dvakratnih slabo izteklih poskusenj spoznali, da sta slepa vladoželjnost in strastno sovraštvo do narodnosti le slaba svetovalca, bi bili si sedaj tudi v svesti, da se na Turškem sedaj važni dogodki vršijo, in da je treba, kakor je istikrat narodni princip zmagal, tudi sedaj z njim računati, ako nočejo v tretje do žalostnega spoznanja priti.

Tukaj nočemo niti govoriti o grozovitem in nepopoljšljivem vladarstvu, ki Turško kot odvrčevalni vzgled predstavlja vsem državam, ki ali nočejo ali ne morejo ovreči ne političnega ne verskega despotizma; tudi nočemo govoriti o mukah tamošnjega krščanskega

prebivalstva in baš tako ne o škodi za človečanstvo, da najlepši in najplodnejši del Evrope uže več nogo 400 let mora pogrešati vse blagore vedno osrečevalne civilizacije; o vsem tem nočemo govoriti, ker tam je znano, da prave diplomatične duše, ki so do zadnjega časa z deželo in ljudmi kar barantili, nismo jo ni za človeštva pravice ni za njegovo srečo ne najmanjšega pojma. Drugače si pač ne moremo raztolmačiti neverjetnega dogodka, da so se mogli Osmani, divja čreda komaj 400 družin, v pokorščini seldžukičnega Sultana, Aladina, razširiti in naseliti v tako kratkem času in s tako grozovitim opustošenjem od Evfrata do adrijskega morja, od Donave do libijske puščave in do Bab en Mandebškega proлива, če bi jih ne bila podpirala v tem sebičnost in nesloga evropskih vladarjev.

Človek bi obupal nad človeško pametjo in previdnostjo, ako pomisli, da Genueške ladije so prvič leta 1357. Turke v Evropo prinesle, — da so Srbi, Bosnjaki in Albanci na Kosovem polju (1389) zastoj in brez pomoči kri prelili — da je past moral Carigrad in njegov junaški branitelj Konstantin Paleologus od vse Evrope popolnem zapuščen — in da so se vsled tega razširjali Turki brez zadržkov, ker papež in cesar sta baš bila zadržana z bogu dopačajočim posvetovanjem, kako bi ugasili prve iskre zopet oživeče se civilizacije, katero so ubežni Grki iz Carigrada prinesli, in kako bi preganjali vsako duševno svobodo gibanje z jeklenim mečem in ogajem inquisicije. Obupati bi moral človek, ako pomisli, da baš papež Julij II. je osnoval Cambraiško ligo, katere je edinega Osmanom strašnega nasprotnika Benetke tako oslabil, da so postali Osmanje na suhem in mokrem šiba božja vsem Evropejcem in da so Egipte Palestino, Sirijo in Mekko (1517), otok Rhodos (1522) in polovico Ogrskega (1526) brez zadržkov pod se spravili, mej tem ko so se od vseh krajev sveta

pobirane tako imenovane „annatne“ (pomoč, za vojne proti Turkom) in denar prodanih odpustkov za luxus rimskega dvora porabila, — in da se imamo le žrtvi Hrvatov, Ogrin in Poljakov zahvaliti, ako ima Sultan svoj prestol v Carigradu in ne na Dunaji.

Avstrijska, ki je morala od Turkov največ prestat, se je res najprej vzbudila in bitve pri Lepantu 1571, St. Gothardu 1604, Dunaji 1683, Szilankemenu 1691 in Zenthi 1697, so nam preslavnega spomina v avstrijski zgodovini, toda je žalibog precej po tem svoj nalog tako obrnila, da je Turke pred tujimi napadi varovala.

Sicer je res, da ako Ruska Carigrad v posestvo dobi, bi bil kupčijski promet družin evropskih držav z azijskimi pretrgan ali vsaj od ruske milosti odvisen, in iz tega stališča je deloma opravičeno, da vevlanci, kakor vrtnarjev pes, ki sam zelja ne žre, pa je tudi drugim ne pusti, status quo tako strahotno varujejo, a one ne pomislijo, da najboljša pomoč zoper tujo poželjivost je svoboda narodov, ki sami sebe branijo, kakor pričate Srbi in mala Ornagora, in da obstaja toraj edina pametna in brezkrvna rešitev vzhodnega upraščanja posebej za Avstrijo v tem, kar je uže minister Beust v prepiru zaradi srbskih trdnjav vvel, namreč v pravico ljubnosti do slavjanskih narodov na obeh krajih Save, in v polaganem osvobodjenju krščanskega prebivalstva od turškega jarma s tem, da se osnuje še več neodvisnih držav.

Žalibože odlašajo države, kakor posamezni, izpolnitev tega, kar za pravo spoznajo, na jutrašnji dan, ali jutre bi znalo biti k vračtvi uže prekesno, ker katastrofa se bliža in znamenja razrušitve Turške vidi vsakdo, ki si oči nalahč ne zapira.

Država, ki se naslanja le na sramotni politični in verski despotizem in na umor vladarjevih agnatov in

LISTEK.

Povodnji kralj.

(Poleg Volka Götthe-ja zložil Bogdan Trnovec.)

Kdo jaše tak pozno v vetru čez plan?
Z otrokom potuje otec na stan.
Lepo mu v naročji sinček sloni,
Čuvaje ga mrazu, ga varno drži.
„Kaj kriješ se dčko, kaj se plašiš?“
„Povodnega kralja, moj oče ne viš?
Kralj krouoj repom za nama hiti.“
„Moj sinče, le megla se v noči kadi.“
Ti ljubi pobče, poj, idi z menoj,
Prelepi iger bom igral s teboj.
Vse pisanh rožic poln je breg,
Moja mati pa zlatih ima oblek.
„Moj oče, moj oče, ne čuješ ti, kali,
Kar mi obeta povodni kralj?“
„Utolazi se sinče, vmiri srcé,
Le sapice v suhem listji šume.“
Hčeš, nežni ljubimče, iti z menó,
Čakale te bodo moje hčeri lepó;
Mi hčeri ponočne raje vodé,
Pri vspaučkanji pesmi mile doné.
„Moj oče, moj čačo, ob bregu vodá
Povodnega kralja ne vidiš hčera?“
„Moj sinče, moj dragi, vse vidim vprek.
V podnebje štrli vrhovje bek.“
Ti mičes me, tvoj obraz mi je mil,
Če nisi voljan, pa lotim se sil.
„Moj oče, moj ata, že me prijel,
Povodni je kralj gorje mi nadel.“
In otca je groza, hitreje drči,
Ječečega fanta v naročji drži.
Prijaša trudom do dvorov v skok:
V naročji mrtev je bil otrok.

Sovarjev.

(Poleg Seidl-a, zložil Bogdan Trnovec.)

„Čuj, Meta! nekdo trka, poj, pusti možu not
Gotovo bode vbojec papotnik zgrešiv pot!
Zdrav bodi, krasni vojniki za naš se vsedi stol,
Pijača tu je čvrsta, bel, rahel hleb i sol.“
Ne tare me potreba ne pitja, ne jodi,
Pa kakor si Sovarjev, jaz tvoje hčem krvil
Boš znal, da ti uedavno sovražnik sem preti,
Imel sem tikrat brata, ti brata si mi vbil.
Zaklel sem, mu prisegel, ko vmiral je na tleh,
Da hčem ga meščevati, ma bilo v poznih daehl
In če sem ga usmrtil, pravičen bil prepri,
Pa prideš ga osvetit, pripravljen jesem zmir.
Al v hiši mej zidovi ne bom se bojeval,
Le tam pred hčem tega, ki zanj bije sem stal.
Meč Meta! ga poznaš, s katerim sem ga vbil,
In če se več ne vrhem: širok je dom premil.“
In skupaj se podata ob bližnjem robu vzgor,
Odpri romena vrata je ravno jutra zor.
Sovarjev spredaj stopa, za njim tujinec gre,
In više nad obema gre solnce svet.
Stojita na vršini, planinski tu je svet,
Široki, zali, divni pred njuna je razpet;
Dolin veselje skriva po palih se megleh
S poslopji po naročji, s krdeli po grudah.
Poklina za votlino, pot okov žamor vmes,
Zelenh logov vrste, nad njimi zrak nebes;
Okrožen božjim duhom nevidljiv, pa čutljiv
Zvestobe dah po kočah i srcih nevenljiv.
Vse to na vrhu zreta, omahne tujca dlan,
Sovarjev pa pokaže na ljubi dom prostran:
„Za ta sem bojeval se, tvoj brat mu je preti,
Za toti sem se tolkel, za toti sem ga vbil.“
In gleda tujec doli, Sovarju zre v obraz,
Pa dvignoti hče roko, mu roko strese mraz:
„In če si ga usmrtil, pravičen bil je boj,
Pa hčeš mi odpustiti, pripravljen jesem koj.“

Nasledki zemljinega vrtenja okoli svoje osi in njenega teka okoli solnca.

Odkar so se nekoliko pojasnili pojmi o širjavi zemlje v primeri k solncu in oddaljenosti solnca in zvezd od zemlje, je moralo tudi propasti mnenje, da se solnce in celo ozvezdje v 24 urah zavrti okoli zemlje, in prodreti je moralo prepričanje, da nastajajo dnevni časi vsled vrtenja zemlje okoli svoje osi; kajti pri vsakem toku kakega telesa okoli kakega središča se zavija sredoběžna ali centrifugalna moč, ki raste s oddaljenostjo telesa od onega središča, z težjo telesa, in s hitrostjo teka v okrogli poti. Ko bi tedaj solnce, ki je tako veliko, da bi zemlja z mesecem vred v njem dovolj prostora imela, in bi lahko mesec v svoji pravi daljavi od zemlje (okoli 50,000 milj) okoli zemlje se vrtil, ne da bi se solnčnega površja dotaknil — ko bi to velikansko truplo v 24 urah okoli zemlje se zavrtelo, nastala bi sredoběžna moč, vsled katere bi majhna zemlja nikakor ne mogla stalno središče solnčnega teka ostati. Za vrtenje zemlje okoli svoje osi pa dolga tudi sledeči poskus. Če se kaka krogla z dovolj priročno nitjo obesi tako, da se naprava, ki nese nit s kroglo, sukati da okoli taiste črte, ki jo kaže nit s kroglo, in če se ta naprava suče, dokler krogla sem ter tja maja, ne briga se za to sukanje krogla, ampak maja vedno v eni in isti črti naprej. Če se tedaj obesi taka krogla na stropu kake sobe, v kateri noben zrakov pihljaj ne moti krogline majanje, bo ta majala vedno v eni in isti črti, akoravno se izbin strop se zemljo vred suče; ker pa se nam zemlja dozdeva mirno stoječa, se bo na videz črta majanja sukala tako, da bi se, ko bi se ta poskus napravil na kakem polu zemlje, v 24 urah enkrat celo okoli zasukala. Pri nas, ki nismo na polu, ampak blizu v sredini mej severnim polom in ravnikom (aequatorjem) je uspeh tega poskus toliko drugačen, da ona črta v 24 urah se zasuje za 258°.

Kakor zemljino vrtenje okoli svoje osi uzročuje dnevne čase, tako njen tek okoli solnca letne čase. V pojasnjenju tega pa je treba vedeti prvič, da zemljina so ne stoji naravn na ravnini pakroga (elipse), po kte-

dana vaše glasove zoper to v nebo upijočokrivico povzdgniti, katera bi se ljudstvu godila, ako bi izdana cenilna tarifa na Goriškem veljavna bila, kakor zdaj, ko je nas mejoča kranjska deželna cenilna komisija cenilno tarifo 1/4 nižjo od naše izdala.

Sicer ste se bili oglašili po izdani naši cenilni tarifi, pa odgovora nij, nobenega; zdaj je pa ugodnejša prihoda, ker postava velevala, da se mora pri izdani cenilni tarifi gledati na to, ki se one, v mejoči deželi. Župani! vaša sveta dolžnost je, da se tudi zdaj oglašite, in kaj, ker po pretklelem mesecu ne bode več časa, skrajni čas je tedaj, ne zamudite ga, da si morda z vašim dremljanjem, prokletstva mnogih pod ogromnimi davki zdihajočih na vašo glavo ne nakopičite. Ne izgovarjajte se, nijmam časa, vaša dolžnost je to, in vaš poklic. Saj se včasih za malenkosti ravastate v starešinskih sejah, žalostno je pa, da se za to tako važno opravilo nihče ne zmeni; kaj, nijta Soča in Glas od časa naše izdane cenilne tarife se prekravala zaradi malenkosti, katerih nij vredno še omeniti, veliko se je p.sarilo zaradi državnih poslancev, pa veruj, emi, zatoim se, da veliko več bi bilo treba pisariti zaradi izdane cenilne tarife v naši deželi in to bi bilo morda gosp. cenilnikom v poduk v prihodnje, kajti preverjen sem, da ako bi ta cenitev obstala, kar bog obvari, bi v obstoji to cenitve, kakor se shiši, za 25 let zemljišča prišla tako v nič, da po tem prav nobenega čistega dohodka bi ne nesle. Po mojem mnenju bi se ne dalo nič drugega ceniti kakor naravno moč in lastnost zemljišča; kar je viši, je vse krivo in je v pogubo davkoplačevalcev, in tudi v kvar državi. Otem razjavi svoje misli v eni prihodnjih števeh. Posestnik.

Iz goriške okolice 12. marcija. [Izv. dop.] V predzadnji števi „Soče“ je potožil nekdo pisnik iz Cerknega o tamošnjem g. učitelju, češ, da se drži same neogibne dolžnosti, pa da razun te, ničesar ne krene, nič ne dela za pospeh tamošnje čitalnice.

Enake potožbe se slišijo iz več krajev. Zdi se, da narod več delovanja tirja od sedajšnjih gg. učiteljev, nego od prejšnjih; in to po pravici, saj raste plačilo, naj raste tudi delovanje za omiko naroda, ki sklada plačilo! Treba pa delati za omiko ne le v šoli, ampak tudi zunaj šole, kolikor čas in moč pripušča, da šola škode ne trpi. A nekateri gg. učitelji mislijo, ko so preskušajo opravili in dobro službo dobili, da je nastopil za njih sedmi dan, dan počitka ter se vležejo na klop nemarnosti. Ako jim kedo delo priporočuje, sklicujejo se na spričevalo učiteljske zrelosti, bi jih ono obvarovalo vse pozablivosti; ponajbolj se z njim bolje ko gimnazijci se svojo izvrstno maturo na konci osme šole. Taki visokoglavci se zaljubijo v svojo domišljeno modrost, pa ne vidijo prepada pred seboj, iz katerega se glasi: Kedor ne gre naprej, ta pade nazaj — v nevednost.

Čas je, da se mej vsemi učitelji pravo rodoljubje užge, katero ne dela samo to, kar je plačano, ampak tudi uno, kar tirja gola ljubezen do nevednega ljudstva. „Vse za omiko“ bodi njih geslo!

Iz Trsta 12. marcija. [Izv. dop.] Kolikokrat Vam sem pisal o naših okrajnih pašah? Zatoraj ne zamerite, da Vam imam tudi danes nekoliko besedij o tem spregovoriti, ker nij drugače. Okolica še vedno in vedno zdihuje pod temi po laškem magistratu nam vsiljenimi močaki, ki nas tlačijo na vse strani. In baš zaradi tega je imel centralni volilni odbor za Trst in okolico 1. marcija shod, v katerem se je posvetoval, kako bi se tem nadležnostim v okom prišlo. Sklenilo se je, da se pošlje magistratu prošnja, da se odpravijo te pijavke, ki toliko novcev na leto požro.

A oklečani, vi ste prepohlevni! V tem slučaju morate vi tirjati, ne pa prositi. Kedor plačuje davke, ta ima pravico. Prošnji se bode magistrat le smejal in dejal, to so klečepazne ponižne duše, s katerimi delamo kar hočemo. Zatoraj vzbudite se okoličani, in tirjajte, da se Vam ti „capi distrettuali“ odpravijo in naj se nadomestijo z domačimi župani. Sramotno mora biti za Vas, da se daste od tujcev vladati.

Dobro bi bilo, da bi to Vaši poslanci v roke vzeli. Upam, da noje besede ne padejo na skalo, kder ne obrodé nobenega sadu.

Politični pregled.

V državnem zboru še zmerom traja specialna debata o konfesijskih postavah; od opozicije so v nekaterih sejah sami Poljaci in Mladoslovenci navzočni; Poljaci pri vsakem paragrafu prav mnogo govoré, sliši se, da hočejo s to taktiko postavo zavleči. Od slovenskih poslancev so dozdaj v tej debati govorili, dr. Razlag, Pfeifer, Vošnjak, in od goriških poslancev Taccò, kateri je povdarjal, da morajo duhovniki avstr. državljani biti in če mogoče naj se dotični §. še tako stisne, da morajo duhovniki domačini biti, da se ne bo več na Goriškem toliko tujih italijanskih duhovnov naseljevalo,

kateri potem v deželi z agitacijo za ultramontanizem nemir in zdražbo delajo. Naši slovenski poslanci pa so se ustavljali nekaterim paragrafom, ki ali prezirajo pravice deželnih zborov, ali pa državi dajajo preveč pravic proti duhovstvu; pa vsi predlogi so zastoj, ker večina, malo govoreča trdovratno glasuje za vse §§., kakor so predloženi in tako gre debata dolgo pa mirno pot naprej.

Mej tem, ko traja debata, pa se je na Dunaji zbrala večina avstrijskih škofov, da se posvetujejo, kaj jim je storiti, da nemogoče storé te nove postave in da bo ta škofovski zbor še bolje izdaten, pisal je sv. Oče škofom na Dunaji pismo, v katerem odobruje, da so se snidli v tak namen, imenuje konfesijske postavne nepravilne, proti duhu in obstanku cerkve obrnene, obžaluje da po teh postavah pride cerkev tudi v veliko materialno škodo in konečno ukazuje škofom in njihovim ovčicam, da se z vso močjo ustavljajo tem postavam, ter da organizujejo sistematičen upor. Pravi nadalje, da je tudi našemu cesarju pobožnemu sinu cerkve pisal in ga svaril, da teh postav ne potrdi in zagotavlja konečno škofove, da bo on zmerom stal na čelu bojevalno se cerkve ter jim da apostolski blagoslov. Škofje so nekda sklenili, da bodo udeležili se seji gosposke hiše; da bodo, če mogoče, tam zabranili verske postavne, da bodo tudi šli pred cesarja in konečno protestovali proti uvedenju teh postav, žugajoči z uporom proti njem. Vse lopo, ampak vse to ne bo menda nič koristilo, ker cesar je te postavne uže naprej odobril in ministri so tako odločno govorili za nje le z dopuščanjem cesarja. Škofi bodo nekoliko let opponirali, a s časoma se vdajo, kakor so se še zmerom vdali. Katoliška cerkev pa bo zaradi tega še zmerom obstala in pokazalo se bo kmalo, da vera nij v taki nevarnosti, kakor nam pridgajo nekateri fanatični duhovni.

V drž. zboru je povedal ministerski predsednik Auersperg, da bodo delegacije 20. aprila v Pešto sklicane; drž. zbor bo šel mej tem časom na počitnice. Dalmatinski poslanec Monti je interpeloval vlado zakaj ne uvede hrvatskega jezika v dalmatinske srednje šole.

Na Ogerskem še zdaj nij konec ministerske krize; govori z raznimi kolovodji še nijso pripeljali do rezultatov, tako daleč je prišlo na Ogerskem, da se uže vsak boji minister postati.

V francoskem parlamentu se zdaj pretresujejo nove osnovne postavne. Napoleon IV. je v Chislehurstu obhajal svoje polnoletstvo in pri tej priliki govoril prestolni govor, v katerem poudarja, da se noče vsiljevati Francozom, in da bo samo tistikrat prevzel francoski prestol, če ga narod po glasovanji nanj pokliče. Bo čakal!

Na Španjskem vlada koncentruje vse moči okoli Bilbao, da Karliste prav do dobrega potolče; vlada ima dobro nado in republikanci vsih barv se okoli nje zbirajo; morda so vendar Karlisti prehitro Hosana peli.

Nemški klerikalni list „Germania“ je prinesel zadnje dni članek, v katerem pravi, da se morajo prikleniti na Nemško tudi nemški deli Avstrije, da toliko časa Nemška nij narodna država, ampak roparsko pruska, dokler se to ne zgodi. Nemški klerikalci tudi nečejo Avstrije, ker so na njo jezni zaradi zadnjih verskih postav. Klerikalci vsega sveta in domači bodo kmalo planili nad ubogo Avstrijo.

Razne vesti.

(Državna pomoč.) Našemu deželnemu odboru se je iz zanesljivega vira poročalo, da je vlada dovolila 30.000 gld. — na posodo v podporo obnove koristnih del na Goriškem. To posojilo se bo začelo leta 1876. povračati in se bo moralo v treh letnih enakih odplačilih brez obresti poravnati. Deželni odbor je uže povabil vsa županstva in cestne odbore, naj se nemudoma oglašijo, ako hočejo da se jim za kako potrebno delo iz državne podpore primeren znesek posodi. V ta namen naj popišejo delo; katero hočejo izvršiti in naj opravijo tudi potrebo podpore.

To je tedaj tista velika dušna pomoč, katero je izprosil deželni zbor iz državnega zaloga našim zaslužka potrebnim delalcem in obrtnikom! Minister Lasser je nekda opazil „za naprej bo pa bog pomagal!“

(„Glas“) je prinesel na naš članek „Civilna že-

nitev“ tudi uveden članek. V razpravo se nečemo dalje spuščati, ker ta kasta je uže od nekda navajena, vse v svoj prid zvijati, in ljudstvo imati le za čredo. Če se jim kaj govori o njih hudodelstvih, pa tirjajo in tirjajo dokazov, in nečejo videti, da uže njih obstanek, da oni sami, kakoršni so, najtehtnejši so dokaz, kako malo se je vresničila Kristova vera, posebno pri njih. On je učil in tirjal ljubezen, ponižnost in čistost prepričanja, on je rekel, da težavno bo bogatstvu priti v nebo, v njegovo kraljestvo, in tako je tudi živel, in je hudiča spodil, ko mu je bogastvo in dežele obljuboval; pobegnil pa je, ko so ga hoteli kralja imenovati. Tem pa nij nikdar zadosti na denarja, ne vladanja, pa tudi ne posvete oblasti. Temu so priča latinski jezik pri božji službi; temu so priča roženkranec, molitve in očenasi — po grošu.

Glasu v odgovor služi najbolje sveto pismo. Tu se vidi, da je bila cerkev svobodna, prav demokratično osnovana, in ljudstvo, to je kristjani, posvetni in duhovniki so škofove volili. Tako se je godilo, ko so ob času apostelnov izvolili škofa Stefana. Da mora škof izvoljen biti, so izrekli razni cerkveni zbopi. — Tudi vemo, da je bil izprva rimski škof, in to je papež, po ljudstvu izvoljen.

Glas si je dal testimonium paupertatis, če mu nij jasna zgodovina 16, 17, 18. stoletja. O teh strašnih krvavih bojih bi pač moral vedeti kaj. Čehi znojo povedati nekoliko še celo iz 15. stoletja, na Dunaji pa iz vsacega. Toliko za zdaj!

(Vreme) v Gorici je bilo zadnje dni kaj čudno. Kar nijmo prej niti od daleč videli, se nam je tedaj tako blizu pokazalo. Melo je, kakor v najhujši zimi ne. Lansko leto smo ob tem času uže v letnih suknhub se sprehajali, letos moramo še zimske kožuhe prenašati, in mesto cvetja, imamo po naših hribih ledene sveče. A vse to daja našim kmetovalcem nado, da bodo letošnje leto dobro.

(G. prof. Dominikuš), ki je v Gorico ex officio prestavljen, je bil, kakor poroča Marb. Zeitung, v disciplinarni preiskavi, a ministrstvo za uk in bogočastje ga je nekrivega spoznalo, in zaradi tega mu bode vsa do sedaj zadržana plača povrnjena in tudi stroški preseljevanja. G. professor je do velike noči na odpustu.

(Graf Alex. Auersperg), deželni predsednik kranjski, je še vedno v Gorici, a njegovo stanje je od dne do dne slabše, in nij več nobenega upanja, da okreva. Raznesli so uže, da je mrtev, kar se pa nij potrdilo.

Rothschild je tudi bolehav, in močno trpi zaradi kamena v mehurju.

(Razpis.) Na goriški kmetijski šoli je razpisana služba za assistenta na slovenskem oddelku in baš tako služba praktičnega assistenta za obo oddelka. Prosilca morata pokazati svoje teoretične in praktične studije. Prvi mora biti popolnem veščen slov. jezika; drugi pa italijanskega, in če mogoče, tudi slovenskega. Plača je za vsacega 700 gold., 100 gold. stanovnine in 10% petletne doklade. Prošnje naj se podajo do deželnega odbora v 14. dne.

(Cesar) je podelil 800 gold. v razdelitev 1. 1872 nesrečenih ribčevih družin v Kopra in Maggiji.

(Iz Trsta) se nam piše: Nedeljski corso je napravil popolnem fiasco. Zjalec se je bilo sicer zbralo na tisoče, toda, prišla je četrta in peta popululanska ura, a šme nij bilo nobene videti, še manje kacega voza. Prodajalci konfetov so delali strašno kisele obraze, ker nijso ničesar prodali. S časom so se tudi gledalci naveličali in razšli. Kaj je pač temu uzrok? Tržačanje pa vendar nijso tako pobožni! Ne, zbal so so se, ker se je močno govorilo, da bodo demonstracije, in ker se bilo vojaštvo uže konsignovano.

16. t. m. bila je v Trstu prva kazenska obravnava pred porotniki. Pri tej priliki sta imela g. Kemperle, kot predsednik, in g. državni pravnik primerne odgovore, in oba sta slavila novi institut. Isti dan je bil tožen Peter Pertetič iz Kopra, ki je svojega čevljarškega mojstra Degraassija smrtno ranil, da je vsled tega v kratkem potem umrl.

(Program) besedi, katero napravi 25. marcija 1874 solkanska čitalnica v Verdikonovi dvorani. 1. „Slavjanska polka“ poje zbor. 2. Deklamacija. 3. „Sta čutiš“ poje zbor. 4. „Domovina“ poje zbor. 5. „Ultra“ veseloigra. 6. „Na straži“ poje zbor. Vstopnina za neude 20 novcev. Za dijaške polovico. Začne točno ob 8. zvečer.

(Nov kmetijski list). Koroško kmetijsko društvo je pri zadnjem občnem zboru sklenilo, svoj organ tudi v slovenskem jeziku izdavat. Ta sklep je livale vreden in društvo je pokazalo, da mu je mri za vsestransko povzdigo kmetijstva. Pridobilo si bo zbog tega gotovo mnogo novih udov mej Slovenci, kar iz srca želimo. Koroški „kmetijski listi“ izhajajo dvakrat na mesec, in prva številka je uže išla.

(Vojaško) premikanje bode v maji za naše kraje tako; Lovski batalijon št. 7 (Ljubljana) iz Reke v

Novomesto; št. 19. iz Novega mesta v Celje; št. 20. iz Celja v Maribor; št. 27 iz Maribora v Judenburg. — Infanterija: št. 22 (ki se ima odslej v Spletu nabirati) pride v Gorico; št. 52 iz Gorice v Gradec; št. 16 v Trst; št. 48 iz Trsta v Zagreb.

K nam dojdejo tedaj nekdanji Wimpfen, domači regiment; sedaj pa mnogo pomešan z Dalmatinci. Pri tej priliki obžalujemo, da nam odide izvrstna godba Franc-Karlovega polka, in z njo nam jako prijubljeni kapelnik g. Blaschke.

(**Circolo cattolico**) tukajšnja italijanska pobožno društvo poslalo je zaupni telegram grofu Hohenzwartu na Dunaj, in mučeniku škofu Ledochowskemu v Ostravo. Tudi nekaj!

(**Opera**) l'Educazione di Sorrento je v Gorici močno dopadala, posebno pa kaj lepa in poleg tega tudi le-poglasna primadonna. Tudi Slovenci iz dežele zahajajo mnogo v gledališče. V tvelek je bil prvič predstavljen Menestrello, komična opera, katera se tudi prav dopada.

Primadonna se pobira uže poseben dar, katerega je uže nad 300 gold., in s katerimi se napravi velikanski soupé.

(**Drugo predavanje**) v naši čitalnici je bilo dobro obiskovano; g. professor Šantelj nam je jako lepo dokazal, da bodo spremembe letnih časov vedno enake ostale. Glej denašnji listek. Dopadali so posebno njegovi experimenti z volkovi. Tretje predavanje bude 27. t. m. o cvetji. Govoril bude g. prof. Erjavec.

(**Gospod Redl**), oče tukajšnjega višega gozdne-garadnika, je bil v ponedeljek na Kornu povožen. Ubogi starček je smrtno ranjen.

(**Pred sodnijo**) Predsednik: Na čem poznate svojo ruto? Obtoženec: Na barvi, imam mnogo taci-h. Predsednik: To nij dokaz, jaz imam v žepu tudi eno tako ruto. Obtoženec: To nij nič čudnega, saj mi jih je bilo več ukradenih.

(**Pril. „ogrski kroni“**) se dobiva najboljšo pivo, za to se pa tam zbirajo kaj radi pivateljci Slovenci.

(**Goriška čitalnica**) napravi v ponedeljek 23. t. m. besedo s sledečim programom:

1.) Stopaj, vglasbil Storch; 2.) Domovina, vglas-bil A. Leban; 3.) „Medeja“ deklamuje Kat. Stanič. 4.) Na vlast, vglasbil Jelen; 5.) Igra: Ravni pot naj-boljši pot; 6.) Darilo, vglasbil Nedved, poje g. A. Di-trih; 7.) Čvrst korenjak, solo in zbor, zložil A. Hribar. Kakor je bila zadnja beseda mnogo obiskana, upamo bude tudi ta.

(**Prvo desetletje Matice slovenske**) [Konec.]

V prihodnje mora Matica, da dovrši pričeta dela, še izdati: Slovanstvo II. del (Severni Slavjani). Schö-dlerjeve knjige prirode, IV. (in zadnji) snopič (Rokopis je uže izdelan). Slovenskega Štajerja II. in IV. snopič.

Želeti bi bilo posebno, da bi si Matici v kratkem izročili zaostali rokopisi „Slovenskega Štajerja“, ker zadnji je, rekel bi, čas, da se ta knjiga vendar enkrat dovrši. — Bati se je sicer, da bodo posamezni deli jako različni, in nekateri celo prezastareli.

Literarno delovanje Matice slovenske je bilo od-likovano: 1. na izlozbi prve občne hrvatske učiteljske skupščine v Zagrebu 1871 l. s „priznanico“, in 2. na splošni svetovni razstavi Dunajski 1873. leta s „po-hvalnim pismom“.

Udeleževala se je Matica različnih slavjanskih slo-venosti, tako na primer je imenovala slavnoznanega češkega rodoljuba Jana Purkyneja, o njegovi desetlet-nici za svojega častnega uda; 9. junija 1868. leta je častila jubilejno slavnost „musea kralovstvi Češkeho“ s posebno adresno; svečana 1872. leta je Matica z dru-gimi ljubljanskimi narodnimi družbami vred poslala krasno pripravljeno adresno rusnemu učenjaku Pogodinu v čestitanje njegovega petdesetletnega literarnega de-lovanja. — Pri Jungmanovi svečanosti 13. julija 1873. leta v Pragi je bila Matica zastopana po posebnem zastopniku.

Po smrti zgubila je Matica mnogo, mnogo svojih najodličnejših in najzaslužnejših členov: Dr. Lovro Tomana, ljubljena slovenskega naroda, izbuditelja in prvega predsednika Matice slovenske; velikodušnega mecena Matija Debeljaka; večletnega podpredsednika stolnega prosta Antona Kosa; neutrudljivega, za Ma-tico neizmerno zaslužnega odbornika in tajnika Antona Lesarja; odbornika barona Antona Gojsa; potem od-bornike in pisatelje Petra Hicingerja, Antona Janežiča, D. Šavperla; izmed udov Matice slovenske pisatelje Miroslava Vilharja, dr. Matija Preloga, Blaža Potoč-nika; izmed ustanovnikov: Jožefa Blaznika, Antona Wolfa, župnika pri sv. Petru pri Slatini, Janeza Gre-gelja, duhovnika v pokoji, notarja dr. Irkiča, Fr. Čiz-mana, ravnatelja navtične akademije v Trstu, Avgusta Moosa, itd.

Matična knjižnica šteje nad 2000 knjig, in sicer večidel ruskih, slovenskih, čeških, hrvatskih in arbskih, katere so darovali različni u-lje ali pa katere je Ma-

tica prejela ob družeb, s katerim stoji v dejanski zvezi knjižavne vzajemnosti. Posebna hvala gre v tem oziru preizkušenemu gospodu Mihasu Rajevskemu, biskupu pri ruskem poročništvu v Beču, ki je posredoval to zvezo z različnimi ruskimi literarnimi zavodi in družbami. Knjige, primerno vezane, so na tanko popisane in v lepem redu, tako, da jih učenjak lahko rabi, ako se obrne do odbornika in knjižničarja Jana Vavru-a, ki z velikim trudom in z vse hvala vrednim poživovanjem popolnoma brezplačno oskrbuje Matično knjižnico. Hvala mu!

Ne manjšo hvalo zaslužita tudi gosp. dr. Jernej Zupanec in Ivan Vilhar, prvi kot bivši in drugi kot sedajni blaginjak Matični, katera sta ravno tako nese-bižno oskrbovala denarne zadeve in trudapolno nabi-ranje doneskov od udov.

Ako pregledujemo desetletno zgodovino Matice slo-venske, nahajamo v prvi vrsti tudi moža, ki stoji na čelo vsakemu narodnemu slovenskemu podvzetju, slovenskega voditelja dr. Janeza Bleiweissa. Z dr. Tomanom in s podpisanim poročevalcem je sestavil on prvi načrt matičnih pravil; in osnivalni odbor ga je volil z dr. Leon Vondino in s podpisanim poročevalcem vred v opravljeni oddelki, kateri je imel nalog voditi društvo v prvi najtežavniši dobi. Dr. Bleiweiss je od prvega začetka eden izmed najmarljivejših odbornikov in je tudi tri leta uredoval matični letopis.

Koncem tega poročila moram še omeniti, da jako obžalujem, da nij bilo mogoče sklicati občni zbor te-čajem 1873. leta in da udje dobé knjige za 1873. leto še le sedaj! A na eni strani me tolaži to, da vendar udje s tem ne trpe nobene dejanske škode, z druge strani naj pa tudi izrečem, da sli in okolščinam v okom priti nij bilo mogoče. Smrt častitega tajnika pr. Lesarja — viharno politično gibanje 1873. leta (v ka-tero sicer Matica nij bila vpletena — pa skoro vi delajoči Slovenci!) — preobložitev tiskarnice z delom — to so razlogi zamude, kakoršne se morda ne Lodo več ponavljale.

In tako sklepam to poročilo s presrečno zahvalo vsem v njem imenovanim dobrotnikom in prijateljem Matice, pa tudi sploh vsem drugim pisateljem, pover-jenikom itd.

Naj bog blagoslovi tudi v prihodnje ta zavod, in naj se ga krepko poprime narod slovenski, da bude storil v drugem svojem desetletji enak korak naprej, kakoršni je storil v prvem!

Našim naročnikom! Zaradi praznika se je list en dan zakasnil.

Kmetijske i trgoveke vesti.

Stroj za pasteriziranje vina. Te dni je podarilo visoko c. k. kmetijsko ministerstvo naši kmetijski šoli stroj za pasteriziranje (razgrevanje) vina, napravljen po sistemu Terel de Chen-a.

Stroj se bo izposojeval vinorejcem; dotične po-goje izposojevanja priobčim prihodnjic.

Ob enem omenjamo, da je imenovano ministerstvo podarilo hčeno, krasno delo bratov: „Goethe“, ki izde-lujeta popis najglavniših trtnih plemen. Slike so ve-like, kakor je grozd velik v naravi, ravno tako perje itd. Kedor želi videti prvo poslano delo, naj se po-trudi v kmet. šolo. Priporočali bi to krasno delo pre-možnišim vinorejcem, da bi se naročili na to delo, katero bosta v 6 letih dovršila in razpošiljala v posa-mesnih zvezkih. Cena j. vendar previsoka, za vse zvezke blizo 40 gold.

Tudi izvršuje g. prof. Monà delo, katero bo služilo za določevanje trtnih plemen, tako da bomo vendar enkrat dospeli do tega, da bomo povsod enako imeno-vali kako trtno plemo, ne pa kakor je sedaj, da ima trta tukaj to drugde vse drugačno ime.

Pogoji, pod katerimi se bo izposoje-val stroj za razgrevanje vina. 1. Kedor želi dobiti omenjeni stroj, mora oglasiti se pri ravnatelju vino-kemičnega poskuševališča g. prof. dr. Monà, ravnatelju dež. kmet. šole, in naznaniti, kedaj želi do-biti stroj.

2. Ravnatelj odločuje o izposojevanju stroja in pro-silcu naznani dan, kedar mu ga izposodi.

3. Kedor si izposodi stroj, prevzame odgovornost, da ga povrne v dobrem stanu; tudi mora trpeti stroš-ke pri prevaževanju in oskrbovanju stroja.

4. Imenoval se bo poseben strežnik, ki ume rav-nati sa strojem, ki bo pa smel zahtevati odškodnino za popotovanje in trud.

5. Vsak, ki bo prevzel stroj, moral bo pismeno potrditi, da je stroj resnično prejel, in s tem prevzame tudi celo odgovornost.

6. Ob določenem času moral se bo stroj zopet po-vrniti in kedor bi opustil to, plačati mora za vsak dan zamude kazen 5 gold.

7. Oni vinorejci, ki bodo rabili stroj, morajo po-ročati o porabi in posebno tudi o uspehu paster. vina.

Gosp. list.

Razglas.

Mestna srenja novomeška daje svoj, v mestu na reki Krki ležeči, ne davno še novo postavljeni

mlin s petimi tečaji in konstantno vodno silo v najem. Mlin ima vse čistilne priprave, lepo sta-novališče, magazine in gospodarska poslopja, ter se odda na 4 oziroma tudi na 6 let, počenši od 1. aprila 1874.

NAJEMNA DRAŽBA bo 18. marcija 1874.

NAJEMNE PONUDBE se sprejemajo do 11. ure dopoldne isti dan.

NAJEMŠČINA (Ausrufspreis) je postavljena na 800 fl.

NATANJUNEJI POGOJI se izvedo in sprejemajo v mestni pisarnici. Tu naj se tudi oglasi vsakdo, ki hoče mlin ogledati.

V Novemestu 22. febr. 1874.

Mestni župan:
RIZZOLI.

OZNANILO

tem, ki se pečajo s pridelovanjem svile.

Imam na prodaj seme svilnih črvov (kavalir-jev) rumeno piskričaste pletenine po sedem gold. unčo. Kedor pa deset unč na enkrat ukupi, dobi seme po šest in pol gold.

Triletna zaporedna skušnja je imela vselej do-ber uspeh, ker po večkratni preskušnji s povelikav-nikom je bilo spoznano seme popolnoma zdravo.

Kedor želi kaj takega semena kupiti, naj se oglasi pri podpisnem v italijanskem predmestji, v Bolkovi hiši št. 39 na levi strani.

V. SCUBE.

Cenik raznega blaga na goriškem trgu, 19. marcija.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	65
„ gorska „	3	50
Tursica domača „	2	70
„ ogrska „	2	60
Ječmen cel „	2	—
„ pehan „	3	80
Oves laski „	1	45
„ ogrski „	1	50
Fizol laski „	3	40
„ gorski „	2	67
Rž „	2	50
Krompir nov cent „	3	30
Seno „	1	—
Slama „	1	—
Slanina (špeh) domača cent	42	—
„ amerišanska „	22	—
Vino črno, vedro [Em]	19	do
„ belo, „	14	„
Pivo gradsko „	9	60

ZALOGA DOVRŠENIH OBLEK		FO CENI			
OKUSNOST	AL PICCOLO PARIGI	P. n. občinstvu se daje na znanje, da se je prevlel krojaški mojster	SOLIDNOST		
ANTONIO JUCHE,		prodajalnica in krojačnica			
AL PICCOLO PARIGI		z bogato zalogo angleških oblek			
za gospode in posebno za otroke od tretjih do enajstih let za pomladanski in letni čas po tako nizkih cenah, da se je kar čuditi, tako na pr. ena o-kusna mornarska obleka za otroka od petih let za samih 5 gold.		TRAJNOST			
GOSPOSKA ULICA šte. 265.		Q V A R X			